

Spis treści

Jacek Purchla

KRESY NA NOWO ODKRYTE? 7

I — MIT KRESÓW 9

II — MOZAIKA KULTUROWA 47

III — STAN ZACHOWANIA DZIEDZICTWA
ARCHITEKTONICZNEGO NA KRESACH 101

IV — ZABYTKI EPIGRAFIKI I HERALDYKI 143

V — ŚWIĄTYNIE RZYMSKOKATOLICKIE DAWNEGO
WOJEWÓDZTWA RUSKIEGO 167

VI — BADANIA NA KRESACH 253

MAPA ZACHODNIEJ I CENTRALNEJ
UKRAINY 258

ENGLISH SUMMARY 260

INDEKS MIEJSCOWOŚCI 264

INDEKS NAZWISK 265

KRESY TO SZCZEGÓLNY FENOMEN EUROPY ŚRODKOWEJ, gdzie granice polityczne zmieniały się znacznie szybciej niż granice kulturowe. Mit kresów jest dziś przede wszystkim tęsknotą za niedysiejszym światem wartości, nie zaś za utraconym terytorium.

Kresy to dziedzictwo, bez którego nie tylko trudno zrozumieć nam samych siebie, ale i naszych sąsiadów. Sen o raju utraconym, a równocześnie lekcja pokory wobec historii i przemijania.

Kresy to peryferyjność, ale i kreatywność pogranicza, bogactwo i synergia kultur. To konstelacja miast – miejsc wspólnej pamięci, i przestrzeń kohabitacji narodów, choć konfrontacja nacjonalizmów właśnie tu odcisnęła się najtragiczniejszym piętnem.

Kresy to trauma i ambiwalencja, wieloznaczność i wielowarstwowość. Toteż obok prawa do pamięci równie ważna jest potrzeba jej odświeżania – ponownego odkrywania świata, który długo pozostawał niedostępny. (...)

Album *Kresy na nowo odkryte. Wspólne dziedzictwo Polski i Ukrainy* popularyzuje rezultaty badań prowadzonych po roku 1991 przez zespoły naukowców z Krakowa. Trzeba też koniecznie dodać, że zgromadzone materiały dotyczą dziedzictwa ginącego na naszych oczach. Niemal o wszystkich prezentowanych zabytkach można bowiem powiedzieć, że są tyleż wybitne pod względem artystycznym, co obciążone dramatem najnowszych ich losów.

Poszczególne rozdziały przybliżają fenomen kulturowy ziem ruskich dawnej Rzeczypospolitej: ich mitologię i mozaikowość. 300 fotografii przedstawia najważniejsze zabytki i miejsca, które pozwalają także zrozumieć istotę trwającej walki o ocalenie naszego wspólnego dziedzictwa. Ta książka – przygotowana przez młodych krakowskich autorów – jasno uświadamia, iż przyszłość ponownie odkrywanego dziedzictwa zależy dziś nie tyle od skuteczności konserwatorów, ile od właściwego odczytania semantyki kresów i ich miejsca w przestrzeni kulturowej Europy Środkowej. Bo dziedzictwo to nasza pamięć, nasz wybór i nasza tożsamość.

Ze wstępu prof. Jacka Purchli